

prowadzono je, opierając się na całokształcie opublikowanych tekstów, jak również i archiwaliów. Ostateczny wynik poszukiwań wypadł dość zaskakująco. Otóż w świetle ustaleń V. B. K. bezpodstawnym jawi się przeciwstawianie sobie dla tamtej doby dzierżycieli „votčin” i pomjestii. Jedni i ci sami ludzie władali jednocześnie obiema kategoriami majątków, które różniła jedynie swoboda alienacji pierwszych spośród wymienionych. W ten sposób podważony został tradycyjny stereotyp, zgodnie z którym od samego początku klasa panująca państwa moskiewskiego miała składać się z dwu oddzielnych grup — bojarów wotczinników oraz wyposażonych w pomiestija dworjam. Owo przeciwstawienie jawi się Autorowi adekwatnym dopiero dla połowy XVI stulecia.

S.R.

Hans Schlosser, *Grundzüge der neueren Privatrechtsgeschichte — ein Studienbuch*, wyd. 3, C. F. Müller, Verlag, Heidelberg 1979, ss. XIV, 177. Uni-Taschenbücher 882.

Jest to już drugie wydanie znacznie poszerzonego i uzupełnionego przez H. S. pierwotnego zarysu problematyki pióra E. Molitora, ogłoszonego pod tym samym tytułem w 1949 r. W kolejnych ośmiu paragrafach, rozczłonkowanych z kolei na ustępy numerowane liczbami rzymskimi i arabskimi zawarte zostały zwięzłe informacje, wsparte o podstawową, wielojęzyczną literaturę przedmiotu, adresowane przede wszystkim do studentów, a dotyczące: renesansu prawa rzymskiego w Europie, ewolucji prawa prywatnego w okresie szkoły prawa natury i oświecenia, kodyfikacji cywilnych XIX w. (Bawarii, Prus, Francji, Austrii), szkoły historycznej, ogólnoniemieckich kodyfikacji prywatnoprawnych XIX-XX w., łącznie z kodeksem cywilnym NRD, dwudziestowiecznych kodyfikacji kontynentalnych, nie wyłączając tych opracowywanych w ZSRR, systemu prawnego krajów anglosaskich, wreszcie najnowszych tendencji w cywilistyce zachodnioniemieckiej.

S.R.

Csizmadia Andor, *Jogi emlékek és hagyományok. Esszék és tanulmányok. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1981, ss. 503+1 nlb.*

Siedemdziesiąt rocznicę urodzin czołowego reprezentanta węgierskiej nauki historycznoprawnej prof. Andora Csizmadii z Pécsu upamiętniły dwa cenne wydawnictwa: Księga pamiątkowa ku jego czci (*Scripta historico-iuridica Andreae Csizmadia septuagenario oblata*), wydana przez uczelnię jubilatą (Pécs 1980) oraz zbiór jego własnych rozpraw pt. *Pomniki i tradycje prawa*, wcześniej ogłoszonych oddzielnie w rozmaitych edycjach węgierskich i zagranicznych, a obecnie zgromadzonych w jednym tomie, opublikowanym przez Wydawnictwo Literatury Administracyjnej i Prawniczej w Budapeszcie. Nie chodzi tu oczywiście o wszystkie opera *minora* Autora, ale o wybór z jego prac powstałych w ciągu blisko 50 lat twórczości naukowej, który na konkretnych przykładach ukazuje rozległy obszar jego zainteresowań badawczych.

Zbiór otwiera rozprawa o początkach nauki uniwersyteckiej na Węgrzech (s. 11 - 76), w której sporo miejsca zajęły uwagi komparatystyczne. Pisząc o założe-